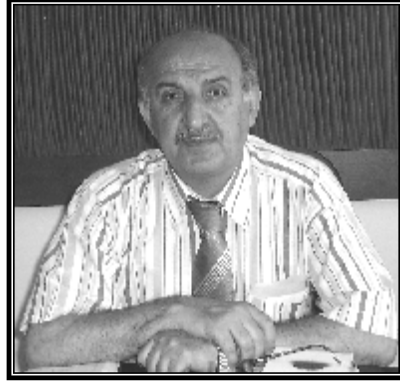

KONGRE-TOPLANTI

İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI BÖLÜMÜ
İSLÂM TARİHİ ANABİLİM DALI
ÖĞRETİM ELEMANLARI TOPLANTISI
(26-27 MAYIS 2006 BURSA)

Dr. Ali İhsan KARATAŞ
Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü tarafından organize edilen “İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü İslâm Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Toplantısı”nın ikincisi 26-27 Mayıs 2006 tarihinde Bursa’da yapıldı. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Genel Kurul salonunda yapılan toplantıya 46’sı Bursa dışından olmak üzere toplam 62 akademisyen katıldı. Bursa dışından gelen konuklar Bursa’nın tarihi mahallelerinden Çekirge’de bulunan Dilmen Otel’inde misafir edildi.

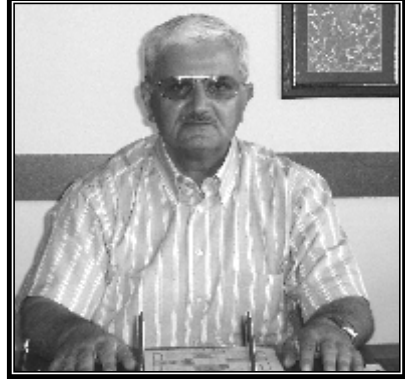

Prof.Dr. Hüseyin ALGÜL

İki gün süren toplantının ilk gününde daha önce konuları tespit edilen ve katkılarının sağlanması amacıyla bütün katılımcılara gönderilen iki adet tebliğ sunuldu ve bu tebliğler üzerinde tartışmalar yapıldı. Ayrıca ilk gün İSTEM dergisi editörü Prof. Dr. M. Ali KAPAR tarafından İSTEM’le ilgili bilgiler verildi.

Toplantı, 26 Mayıs 2006 tarihinde saat 9.00’da U.Ü.İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL’ün selâmlama konuşmasıyla başladı. Misafirleri Bursa’da görmekten çok memnun olduğunu ifade eden ALGÜL, bu toplantının İlahiyat camiası ve İslâm Tarihi Anabilim Dalı için hayırlara vesile olmasını temenni etti. Daha sonra tertip heyeti başkanı Prof. Dr. Osman ÇETİN bir açılış

konuşması yaptı. Bu tür toplantılarla, alanla ilgili problem ve gelişmelerin görüşülmesi ve tartışılmasının yanında öğretim elemanlarının birbirlerini daha iyi tanımalarının amaçlandığını, bu nedenle programı bilimsel ve sosyal kısım olarak ikiye ayırdıklarını, birinci kısımda daha önce tespit edilen tebliğlerin görüşüleceği, ikinci kısımda ise tarihi gezi, serbest sohbetler vb. daha çok karşılıklı münasebetlerin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin olacağını ifade ederek programla ilgili ayrıntılı bilgiler verdi. Toplantının rapor-törlüğüne Araş. Gör. İlhami ORUÇOĞLU ve Araş. Gör. Kadir KAN seçildi.¹

Prof.Dr. Osman ÇETİN

I. OTURUM

(26 Mayıs Cuma, Saat: 09.30 - 11.00)

Başkanlığını Prof. Dr. Ahmet ÖNKAL'ın yaptığı bu oturumun tebliğcisi Doç. Dr. M. Asım YEDİYILDIZ, müzakerecisi ise Prof. Dr. Ahmet UĞUR idi.

YEDİYILDIZ, “İslâm Tarihine Tematik Yaklaşım Üzerine Bazı Düşünceler” adlı tebliğinde, tarihin bir dizi kültür realitelerinden oluştuğunu belirtti ve bir toplumun tarihinin tam olarak incelenebilmesinin “Bir milletin algıladığı duygular, ortaya koyduğu düşünceler, uyguladığı davranışlar, gösterdiği beceriler, ürettiği bilgiler, müşahhaslaştırarak âbideleştirdiği estetik değerler, şekillendirdiği sosyal yapılar, tatbik ettiği dinî, ahlâkî, hukukî, iktisadî ve teknolojik sistemler ve nihayet kendi varlığı hakkında ulaştığı tarih şuuru” gibi kültür unsurlarının karşılıklı ilişkilerinin bir bütün olarak zaman-mekan bağlamında ele alınmasıyla mümkün olabileceğini ifade etti. Tebliğ sahibi bu düşüncelerini Tarih Felsefeci R. G. Coollingwood ve Antropolog Pierre Bourdieu'nun konuya ilişkin görüşle-

¹ Bu metin, toplantı raportörleri Araş.Gör. İlhami ORUÇOĞLU ve Araş. Gör. Kadir KAN'ın raporlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

riyle temellendirmeye çalıştı. Bu çerçevede yeni politik bilimin kavram ve yaklaşımlarının kullanılarak ilk dönem İslam tarihinin politik yapısıyla ilgili yeni bazı suallerin sorulabileceğini söyledi. Toplumun bütün hayatını kuşatan bir tarih yaklaşımının benimsenmesi gerektiğini ve her türlü metodun kullanılarak yatay ve dikey incelemenin önemine vurgu yapan YEDİYILDIZ, böyle devasa bir işin ferdi çalışmalarla yapılmasının zorluğunu dile getirerek ekipler halinde çalışılmasının tarihçilerin önündeki en önemli işlerden biri olduğunu ifade etti.

İlk tebliğin tamamlanmasından sonra bu oturumun müzakerecisi Prof. Dr. Ahmet UĞUR bildiriyle ilgili bir değerlendirme yaptı. Yazılı olarak da verilen değerlendirme özetle şöyledir:

Sayın meslektaşımız Yediyıldız'ın tebliğini okudum ve çok faydalandım. Kendilerine teşekkür ederim. Ben tebliğin iki ana başlık altında ele alındığını gördüm.

A-Genel hatları ile tarih felsefesini ilgilendiren konular

B-Bizim sahamızı ilgilendiren problemler ve düşüncelerimiz

Birinci bölümde hâkim olan unsurda üç yabancı yazarın görüşleri var. Leon E. Halkın'ın tarihi bir konunun ele alınış şekli, coğrafi, kronolojik ve tahlili yanı, olayları genişliğine uzunluğuna, derinliğine göre ele almak. Bordieu'un her sosyoloji tarih ve her tarih sosyoloji olmalıdır görüşü ve R.G. Collingwood'un, ferdi olayların ardarda sıralanmasının tarih biliminde pek de işe yaramayan görüşüdür.

Arkadaşımız çok güzel, geniş bir perspektifle konuyu ele almış. Ama bunların aynını ve belki de daha fazlasını söyleyen Beyruniler, İbn Haldunlar, Gelenbevizadeler, Taşköprülülüler vs. unutulmuş. (Değerlendirmenin bu kısmında Ahmet UĞUR, Necib Asım ve Âli'den konuyla ilgili bazı pasajlar okudu.)

Meslektaşımız tebliğinin ikinci kısmında İslam tarihinin bütün yönleri ile bir bütünlük içinde henüz açıklanamadığını söylüyor. Sosyal, kültürel, siyasi dini iktisadi konuların, kurumların, şehir ve bölgelerin ele alındığını anlatıyor. Fakat kendisine göre daha birçok konunun da ele alınması gerektiğine işaret ediyor. Doğrudur. 1985 yılında Ankara'da yapılan Ortadoğu İktisadi tarihi konulu bir sempozyumda Alman Dr. Wolf, "Osmanlı Kudüs Sancağı" adlı bir tebliğ sundu. Merhum Ö. L. Barkan oturum başkanı, ben de sekreteri idim. Hoca dedi ki: Allah'a şükür Osmanlı tarihçiliği de böyle detaylı incelemelere başladı.

Çok kısa zamanda bence çok şeyler yaptık. Şimdi neleri yapalım diye düşünüyoruz. Bence konuyu ve sınırını belirlemeliyiz. İşimiz çok, yükümüz ağırdır. Geniş arşivler, milyonlarca vesika ve çok geniş bir coğrafya ve yeni sayıları artan bir gönüllü ordusu. Sırf ilk devir İslâm tarihi mi yazacağız? Türk- İslâm tarihi mi yazacağız? Sadece Türkçe mi yazacağız? Yoksa bilhassa Türkçe yazıp daha sonra bunları geçerli dillere çevirip "İşte Türk ilim adamları da böyle düşünüyor" mu diyeceğiz?

Bence bir defa milletimize göre siyer ve İslâm tarihini ele alacağız. Gerçek yaşamış bir peygamber ve onun çevresini açığa çıkartacağız. Milletimizin bu din ve kültüre katkılarını açığa çıkartacağız. İlk devirlere saplanıp kalmayacağız...

Meslektaşlarımdan son ricam şudur: Eserlerimizi yaygın diller olan İngilizce, Rusça ve Arapça yazalım veya bu dillere çevirtme imkânlarını arayalım. Gazneli

Mahmud'u put kıran, yağmacı; Yavuz'u, kan döken, kadın düşkününü, ehl-i beyt düşmanı; Abdülhamid Han'ı müstebit, Cumhuriyetimizi kuranları "Almanî, lâ-dini, infiedal" gösteren kitaplardan bir nebzecek kurtaralım.

A. UĞUR'un değerlendirmesinden sonra katılımcıların konuyla ilgili soru, katkı ve değerlendirmeleri özetle şöyledir:

Prof. Dr. Ahmet ÖNKAL (Oturma Başkanı): Asım bey, olması gerekeni anlattı. Parçacı anlayış geçmişte yaşanmış fakat bugünkü çalışmalarda da görebiliyoruz. Bir toplum incelenirken bütüncül ve interdisipliner bir çalışma yapılmalıdır. Fiziki, siyasi, ilmi, kültürel vs...

Prof. Dr. Ziya KAZICI: Bu tebliğ bize yeni bir ufuk açtı. Fakat sadece bu 3 yabancı şahıs değil bizden olan bazı şahsiyetlerden de bahsedilmeliydi.

Dil bilimi de önemlidir. Yenilik güzeldir ama eski tabirlerinde unutulması bize sıkıntı veriyor. Mesela "Reaya" kelimesinin kullanımı. Hz.Peygamber döneminde Küllüküm râin ve küllüküm.... hadisi. Buradaki Râin kelimesi herkes için kullanılırken daha sonra sadece köylü çiftçi anlamında, 1800'lerden sonra gayrimüslimler için kullanılmaya başladı. Dilin ve kelimelerin geçirdiği safhaları bilmezsek yanlışlığa düşeriz. Dilin iyi bilinmesi gerekir. Osmanlı tarihini iyi anlayabilmek için İslam'ı bilmemiz gerekiyor. Bizim tarafımızdan yapılan çalışmalarda bu eksik kalıyor. İslam'ı anlamadan ayet ve hadislere işaret etmeden Osmanlı'yı anlamak mümkün olmaz. Arapça, Farsça, İslam tarihi vs. bilmek bizim tarihimizin daha iyi anlaşılmasını sağlar.

Prof. Dr. Şefaeddin SEVERCAN: Tebliğci hocamız önemli bir eksikliğimizi giderdi ancak; tebliğ batılı birkaç tarihçinin metodolojik görüşleri üzerine oturmuş. Batılılar kendi tarihi geçmişlerine göre şekillenirler. Halbuki tebliğcinin adı İslam tarihiyle ilgili. Batılılarla bizim tarihçilerin tarihe bakışları arasında bir fark var. Batılılar tarihe reaksiyoner bir tarzda yaklaşırlar. Kiliseye ve kendi tarihlerine nefretle bakarlar. Oysa bizde öyle değil. Bizim tarihe bakışımız ve yaklaşımımız farklı. Biz, anahtarımızı, kaybettiğimiz kendi karanlığımızda aramalıyız. Başkasının lambasının altında aramamalıyız.

Prof. Dr. Nahide BOZKURT: Tarihte biz Taberi, Yakubi vs. gibi bir çıkmaz

içindeyiz. Asım Bey bizim dikkatimizi bir başka açılım yoluna çekti. Tarihin ve geçmişin farklı olduğunu ve tarihin tamamen bilinemeyeceğini belirtti. Geçmiş tamamen bilinemez çünkü tamamen bilmek mümkün değildir. Bütüncül yaklaşım methiye vs. gibi şeylerde mümkün. Ama tarihte öyle hadiseler ve konular var ki mutlaka tikel olarak ele alınması gerekiyor. Diltey'e vurgu yapılmalıydı. Yeni politik bilimin kavramlarıyla İslam tarihine bakmak gerekir ancak bu da bizi anakronizme götürebilir.

Doç. Dr. Mustafa DEMİRCİ: Bir sağırılar diyalogu yaşanıyor. Batıdaki metodolojik yaklaşım ve bizdeki Osmanlı sevgisi. Bütüncül yaklaşım ve interdisipliner yaklaşım tartışmalarını artık bitirmek lazım. Tebliğde ısrarla kültüre vurgu yapıldı. Batıdaki kültür anlayışıyla bizdeki aynı mı? Batı dünyasında dinin boşalttığı boşluğu kültür doldurmuştur. O yüzden batılı tarihçilerin kültüre yaptığı atıfla bizim kültürümüz anlaşılabilir mi? Bordeaux, dile hükmeden bir kişi. O kültüre sermaye anlamı yüklüyor. Buna önce manen sermaye daha sonra da batıya göre kültürel sermaye diyor. Kültür bizde nasıl anlaşılıyor bunun incelenmesi lazım. Batılı yaklaşımlarla bu anlaşılmaz.

Doç. Dr. Hanefi PALABIYIK: Collingwood'a yapısalcılık konusunda daha fazla vurgu yapılması lazım. Çünkü oldukça başarılı. Ona göre biz tarihi bir olayı hayal edebiliyorsak onu anlayabilir ve bilebiliriz. Sadece sosyal bilimlerde değil, bizim ilahiyat alanında bile tefsir, hadis, kelam vs. gibi arasında interdisipliner bakamıyoruz. Biz ilahiyat geleneğimizi ihmal etmemeliyiz. Bizim geleneğimizde bizim tarihimizde felsefe gerçekten yok. İbn Haldun'dan başka kimse yok. Metodolojinin doğusu batısı olmaz, herkes bunu kullanabilir.

Yard. Doç. Dr. Necati AVCI: Bizim İslâm tarihçilerimizin hiç birinin eserleri yurt dışında tanınmıyor. En azından kitap tanıtımı yapılması ya da makale olarak tanıtılması lazım. Batılılar, oryantalistler hep İslâm tarihi çalışıyorlar. Peki, bizim tarihçilerimiz niye batıyı çalışmıyorlar. Bizim niye müstağribimiz yok.

Doç. Dr. Kasım ŞULUL: Ben sadece Biruni var sözüne katılmıyorum. Mesela Kafiyeci'nin tarih metodolojisi... İzmir Bergamalı Memluklular dönemi. Hegel'in tarihteki aklının özü Kafiyeci'de var.

Katılımcıların soru ve katkılarından sonra söz alan YEDİYILDIZ, cevaben sunları ifade etti:

Ben tebliğin başında tarih telakkileri tartışmasına girmeyeceğimi söyledim.

İbn Haldun hanedanlıkları gözlemlemiş, kapalı olarak düşünür ve onda kısmen determinizm de vardır. Mesudi'yi de örnek almıştır. İbn Haldun'u anlamak için de sunduğum bu metodolojiyi iyi anlamak lazım.

Şefaeddin Beye cevap olarak; Batıların tarihe yaklaşımı reaksiyoner dendi, ama tamamıyla böyle mi? Onu araştırmak lazım. Peki İslam tarihçilerinin kendi tarihine yaklaşımı nasıl? Mesela, Osmanlı bilim tarihindeki gerilik acaba gerçekten doğru mu? Bilimin gerilemesinde iktisat, siyaset vb gibi başka faktörlerin etkisi neler, bunların araştırılması lazım.

Nahide Hanım Diltey'i söyledi, buna katılıyorum ama sanki Collingwood Diltey'i temsil ediyor.

Mustafa Demirciye cevap olarak; Ben sadece sosyal bilimlerin kalıplarında boğulalım demiyorum. Ama onlar olmadan olur da demiyorum. Batıyı bir tarafa

atarak da neyi çalışabilir, nasıl çalışabiliriz bilmiyorum.

Kültürün belirli bir tanımı yok, insanın ürettiği her şeydir.

Biz indirgemeci bir yaklaşıma sahibiz maalesef.

Yediyıldızın konuşmasından sonra ara verildi ve 11.15 - 11.45 arasında İSTEM editörü Prof. Dr. M. Ali KAPAR, derginin yayın politikası, geldiği aşama vb. konularda bilgi verdi.

II. OTURUM

(26 Mayıs Cuma, Saat: 15.00 - 16.30)

Başkanlığını Prof. Dr. Nesimi YAZICI'nın yaptığı ikinci oturumun tebliğcisi Prof. Dr. İbrahim SARIÇAM, müzakerecisi ise Prof. Dr. Mustafa FAYDA idi. Oturum başkanı Nesimi YAZICI, açılış konuşmasından sonra sözü tebliğ sahibine bıraktı.

“Hz.Muhammed’in Hayatının Güncel Sunumu Üzerine Bazı Düşünceler” adlı tebliğinde SARIÇAM, günümüzde Hz.Muhammed’in hayatını yeniden okumak, yeniden düşünmek, anlamak ve anlatmak gerektiğini belirttikten sonra onun hayatı hakkında yapılan sunumların, kitlelerin peygamber tasavvurları açısından fevkalâde önemli olduğunu ifade etti.

Hz.Muhammed anlatılırken kullanılacak kaynaklar, sunumların muhtevası ve izlenecek metotlar üzerinde bazı meselelere ana hatlarıyla işaret eden SARIÇAM, onun hayatının sunumuna hem metodoloji hem de muhteva, amaç ve hedef bakımından katkılar sağlaması, sunum tarzını etkileyen ifadeler içermesi, Peygamberimiz dönemindeki savaşlar, antlaşmalar, Yahudi, Hıristiyan, münafık ve bedevilerle ilişkiler, hicret, Peygamber’in evlilikleri, eşleri, beşerî yönü, gibi meselelerde bilgiler sunması özelliğiyle Kur’an-ı Kerim’in temel kaynak olduğunu, bu nedenle Hz.Peygamber’in hayatının Kur’ân-ı Kerim’in ortaya koyduğu ölçüler içinde değerlendirilmesi ve sunulması gerektiğini ifade etti. Ayrıca Hz.Peygamber’in hayatının sunumunda Kur’an-ı Kerim’den başka onun kişiliğinin tüm yönleri ve döneminin kültürü hakkında geniş bilgiler içeren hadis külliyatının ve sahabilerin hayatından Hz.Peygamber’le bağlantılı olan kısımlarının da oldukça önemli olduğunu belirtti.

Hız.Muhammed'in, İslâm medeniyetinin üzerine inşa edildiği değerler sistemini hayata geçiren, onlara dinamik bir yapı kazandıran bir şahsiyet olduğunu, onun bu niteliğiyle sunulmasının, özellikle günümüzde kimlik bunalımı yaşayan Müslüman câmia için önem arz ettiğini belirten SARIÇAM, onun hayata geçirdiği değerler birikimi, sistemli ve mümkün merteye üzerinde ittifak edilebilecek tarzda, hayatın içinden örneklerle günümüzde yorumlanması gerektiğini vurguladı.

Hız.Muhammed'in sunulmasında geçmişte üretilmiş, hat, hilye, na't gibi sanat eserlerinden istifade edilmesinin önemli olduğunu, ancak günümüzde daha ziyade ağırlık kazanan konuşma (akademik, popüler), tiyatro, film ve şiir gibi yöntemlerden de azami ölçüde istifade edilmesi gerektiğini, bunlar yapılırken hedef kitlenin dikkate alınmasının çok önemli olduğunu ifade etti.

Son olarak Hız.Peygamber'in hayatı veya hayatından bir kesit sunulurken, imkânlar ölçüsünde mekânları tanıtıcı görsel malzeme kullanılması gerektiğini belirtti ve bu amaçla hazırladıkları "Siyer Belgeseli" adlı proje hakkında bilgi verdi.

Tebliğ'in tamamlanmasından sonra müzakereci Prof Dr. Mustafa FAYDA, özetle şu değerlendirmeyi yaptı:

İlahiyatlarda tuhaf bir durum var. Başka türlü anlaşılır, yanlış anlaşılır diyorlar, bunun ne olduğunu ise söylemiyorlar. Peygamberin beşeri yönüne vurgu var. Ruya-yı sadıka ayette geçtiği halde yer vermiyorlar. Materyalizm dünyada öldü. Türkiye'de ilâhiyatçılar arasında yaşamaya devam ediyor. Kur'an'daki peygamber portresi bir üstün insan tasvirini verir. "Abese ve tevella" gibi istisnalar da buna zarar vermez.

Peygamberimiz ve Kur'an söz konusu olduğunda işin içine tefsirleri de dâhil etmemiz gerekir. Sadece siyer kitaplarından hareketle siyer yazılınca Medine dönemi savaşlardan ibaret bir dönem oluyor. Oysa Medine İslam'ın canlı olarak yaşandığı yerdir. Hicreti zorunlu kılmıştır.

Değerler sistemi konusuna değindiklerinden dolayı Sayın SARIÇAM'I tebrik ederim.

Kur'an ve Sünneti ele alıyorsunuz, fakat sahabeyi ele almıyorsunuz. Hız.Peygamber'in büyüklüğü Hız.Ömer'i yetiştirmesidir. İbn Sa'd Peygamberle sahabeyi bütünleştiriyor. Peygamberin portresi ancak bu şekilde tamam olur.

Mustafa Fayda'nın değerlendirmesinden sonra katılımcılardan tebliğle ilgili soru, katkı ve görüşlerini açıklayanlar oldu. Bu açıklamalardan tespit edebildiklerimizi şöyle özetlemek mümkündür:

Prof. Dr. Şefaeddin SEVERCAN: Siyerin öğretici yazım ve sunum tarzıyla hazırlanmasını öneriyorsunuz ve buna da Kur'an'ı örnek gösteriyorsunuz. Kur'an ibret verici tarzda bir üsluba sahiptir. Fakat siyer ibret verici (pragmatik) tarzda sunulursa bazı sıkıntılara sebep olmaz mı?

Lâfzı, kendi anlamının yanı sıra, onun muhatabı olan insanların dış dünyalarının anlaşılmasıyla birlikte tam anlamak mümkün olur. Bugün bu dış dünyanın kaybolmuş olduğunu görüyoruz. Yazmayı tasarladığımız eserde bu kopukluğu nasıl gidermeyi düşünüyorsunuz?

Prof. Dr. Ziya KAZICI: Akabe biatlarını anlatırken oraların nasıl yerler oldu-

ğunu bilmiyoruz. Görüntü eşliğinde siyer çok önemli. Branş uzmanı tarafından çevrilmeyen kitabı kütüphanenize koymayın. Bu tür eserlerde bir hayli yanlışlar bulunuyor. Mezalim kelimesini, zulümler diye tercüme edebiliyorlar.

Prof. Dr. Osman ZÜMRÜT: Bu projenin düzenlenmesinden dolayı seviniyorum. Peygamberin ilahi ve beşeri yönünün birleştirilmesi gerekir.

Prof. Dr. Ahmet UĞUR: Bir husus gözden kaçmış galiba. Cahiliyede bir takım uygulamalar var. Hz.Peygamber'in peygamberliğiyle neler değişti; isimler, ticari anlaşmalar, Peygamberin Hatice ile olan nikâhı gibi konularda bir değişiklik oldu mu?

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL: Sahabenin de siyer yazımına dâhil edilmesi gerekir. Sahabe İslam'ın/Kur'an'ın müşahhaslaşmış örnekleridir. Bilgi ile duygunun birleştirilmesi gerekir. Hz.Peygamber'in hayatının günümüze iz düşümlerinin verilmesi diğer bir ifadeyle güncelleştirilmesi gerekir.

Dr. Abdurrahman DAŞ: "Muhammed beşer la ke'l-beşer ke-enne'l-yakut beyne'l-hacer" Hz.Peygamberin bir insan olduğunu, ama diğer insanlar gibi olmadığını belirtir. Hz.Peygamberin hayatı anlatılırken, bu projenin(eserin) sonuna bir siyer terminolojisinin eklenmesi uygun olur. Hz.Peygamberi model olarak sunabilir miyiz? Peygamberin Türkler arasında algılanmasıyla, diğer milletlerde algılanması farklıdır.

Prof. Dr. Nahide BOZKURT: Tarihsel Hz.Muhammed'i olduğu gibi, objektif olarak ortaya koymak İslam tarihçilerinin görevidir. Fakat onun günümüz insanına sunumu din eğitimcilerinin işidir.

Prof. Dr. Murat SARICIK: Cahiliyeyi çalışmamız gerekir. Adam sabah içmeye başlıyor, günde beş vakit içki içiyor, onun yerine beş vakit namaz gelmiş. Çocukların sütanneye verilmesinin sebepleri neydi? Şayet çocuklara güzel bir dil öğretme, o dönemde salgın olan vebadan onları koruma ve aşırı sıcakların vereceği zararları önlemenin bunun asıl sebepleri olduğunu bilmezsek Türk halkına bu konuyu izah edemeyiz. Değerler çok önemli bir husus fakat çok uzun bir konu. Dersler buna yetmez. Çok hafif bir şekilde değinilebilir.

Prof. Dr. Mehmet ŞEKER: Bu projenin hedef kitlesi kimdir? Çocuk-yetişkin, alevi-sünni... Bu çalışmaya nasıl başlandı, bir anket yapılarak mı? Hz.Peygam-

berin hayatı savaşlardan ibaret gibi anlatılıyor. Bunun eleştirilmesi, gözden geçirilmesi ve yeniden yazılması gerekir.

Doç. Dr. Ahmet KAVAS: Hz.Peygamberin hayatı sadece Müslümanlar için değil Batılılar için de önemli. Nitekim Batıda Peygamberimizle ilgili çok sayıda eser kaleme alınıyor. Bizim de Peygamberimizle ilgili yeni eserler yazmamız gerekiyor.

Doç. Dr. Hanefi PALABIYIK: Tarihlerimiz parça parçadır; Kelam, Fıkıh, Hadis vs. tarihleri. Bu bölünmüşlükte Hz.Peygamber anlaşılabilir. Kur'an'ın sünnete ihtiyacı sünnetin Kur'an'a ihtiyacından daha fazladır deniliyor. Kim kime muhtaç? Hz.Peygamber'in efsanelerden arındırılması gerekir. Diğer dinler efsanelerle anlatılıyor. Biz hâla vahyi bile anlayamıyoruz. Mucize ile desteklenen bir peygamber dâhî olan bir peygamber değildir, becerikli bir peygamber değildir.

Oturum başkanı Prof. Dr. Nesimi YAZICI, Hz.Muhammed (sav)'i daha iyi tanıyarak abartılardan uzak bir peygamberi öğretmeliyiz diyerek oturumu kapattı.

15 dakikalık bir aradan sonra saat 17.00-18.30 arasında "İslâm Tarihi'nin Problemleri (Genel Görüşme)" adlı oturuma geçildi. Genel meselelere geçmeden önce İbrahim SARIÇAM, önceki oturumda kendisine yöneltilen eleştiri ve sorulara kısaca cevap verdi.

Bu oturumda söz alan katılımcı ve konuyla ilgili konuşmaları özetle şöyledir.

Prof. Dr. Murat SARICIK Çözümlerden hareketle siyer yazılsa ve çözümler serisi olursa çok güzel olur.

Doç. Dr. Bünyamin ERUL Kaynaklara yaklaşırken hangi yöntemle yaklaşacağız. Bedir savaşında sahabenin kervanı amaçlayarak çıkmaları fakat orduyla karşılaşınca isteksiz davranmaları siyerlerde yok ama meleklerin yardımı var.

Şu üç sınıftan haberdar değiliz: Oryantalistlerin yazdıkları, Türkiye'de popüler olan İlhan Arsel, Turan Dursun gibi insanların kitapları ve Şia'ya mensup insanların eserleri.

Animasyonlu, bilgisayar teknolojisiyle İslam Tarihi konularının sunumları Arap ülkelerinde yapılıyor. Bunlardan haberdar olmak gerekir öncelikle, sonra da eksikliklerini tamamlamalıyız.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın desteklediği 60.000 hadis projesi var. İnternet ortamında bu kadar hadis isnatlarıyla kullanıcıya sunulmuş.

Doç. Dr. Seyfeddin ERŞAHİN: Hz.Muhammed (sav) benim iki yönüme hitabeder: 1. Peygamberimdir. 2. Milli kimliğimi oluşturur. Fütüvvetin örneği olan Hz.Muhammed'i, 14. yüzyıl Anadolu'sunda Gazi Muhammed olarak anlamak anlamlı. Günümüz şartlarında Hz.Peygamber'i anlamalı.

Siyerlerimizde artık Nur-u Muhammedî, Hakikat-i Muhammediye'den bahsedilmiyor. Oysa Hz.Peygamber bizim kâinat, bilgi ve hayat felsefemizin merkezinde idi. Artık onu hayatımızdan dışarıya mı atıyoruz acaba?

Dr. Casim AVCI: İslam Tarihi çalışan ve İslam tarihi okuyan kişi olarak konuşmak istiyorum. Dil problemi var. Araştırma yapılan dilleri ve araştırmada referans olan dilleri bilme problemimiz var. Dile hâkimiyet çalışmaları çoğaltacaktır. Kaynaklara ulaşma problemi var. Sadece birkaç temel kaynakla çalışma

yapılıyor. Kompoze problemi var. Bilgiler alt alta sıralanıyor. Alıntı yapılıyor. Fakat kompozisyon yok.

Tarihin vazgeçilmezi olan 5N 1K formülü birçok metinde uygulanmıyor. Tarih metodolojisinin uyandırdığı sorularla metin yazma yoluna gitmeliyiz. O sorulara cevap bulunamasa da. Disiplinlerarası çalışılmalı. Tarih, bir sosyal bilim olduğu için sosyal bilimler metodolojisiyle ilgilenilmeli.

Bizim sadece diğer ülkelerde tanınmama problemimiz yok. Aynı zamanda diğer (dini) ilim dalları tarafından da tanınmıyor ve kaynak gösterilmiyoruz. Biz İslâm tarihçisiyiz ama temelde tarihçiyiz. Öyle yazmalıyız ki tarihçiler de okumalı. İslâm Tarih dünya tarihinin bir parçasıdır. Sadece İslâm Tarihi sınırları içinde kalırsak bu yeterli olmaz.

Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN: Ben pratik bir hususu arz etmek istiyorum. Hocalarımızın elinde mevcut olan görsel malzemeyi lisans düzeyindeki sunumlar için aramızda paylaşmak mümkün olsa iyi olur. Bu konuda işbirliğine gidilebilir mi? Dünyanın değişik yerlerinde yapılan kongre, sempozyum gibi bilimsel toplantıları birbirimize ulaştırmak için bir haber ağı oluşturulmasında fayda var.

Prof. Dr. Mehmet ŞEKER: Diyalog ve koordinasyonun sağlanması için tüm elemanlar tek bir çatı altında toplanabilir miyiz? Konulu toplantılar yapabilir miyiz? Müesseseseleşebilir miyiz?

Yard. Doç Dr. Necati AVCI: Çalışmalarımızda bazen şahıs ve yer adları yanlış yazılmaktadır. Bunların iyi tespit edilmesi lazımdır.

Doç Dr. Adem APAK: Hepimiz derslerimizde Hz.Peygamberin hayatını öğrencilere aktarıyoruz. Ayrıca Kutlu Doğum Haftası vb. günlerde de bilgilerimizi halkla paylaşıyoruz. Fakat çalıştığımız alanla ilgili tavsiye edebileceğimiz derli-toplu kitaplar pek bulamıyoruz. İnsanlarımız bizim uzman olduğumuz alanla ilgili bilgileri müstesriklerden öğreniyor. Bu konularda çalışmalar yapmalı ve eserler ortaya koymalıyız.

Araş. Gör. Tahsin KOÇYİĞİT: Çalıştığımız alanlar farklı olduğu için toplantıların dilek ve temenniler bölümünde hep birlikte değil de, komisyonlar şeklinde bir araya gelsek daha iyi olur. Böylece daha özel, kendi çalışma alanlarımızla ilgili kişilerle daha yakın diyalog geliştirebiliriz.

Prof. Dr. Ziya KAZICI: Önümüzdeki toplantıyı kaynak tenkidine ayırabilir miyiz?

Doç Dr. Ahmet KAVAS: Batıda, İslâm dünyasının ülke ve şehirleriyle ilgili çok sayıda özel çalışmalar var. Bizler de İslâm tarihinin genel çerçevesini biraz özele indirerek batıda olduğu gibi İslâm ülkelerinin her biriyle ilgili derin çalışmalar yapabilirsek iyi olur.

Prof. Dr. Münir ATALAR: Edebiyat Fakülteleri Tarih bölümlerinde de İslâm tarihi dersi okutulmaktadır. Bu nedenle bundan sonraki toplantılara bu fakültelerden de bazı hocaların çağrılması iyi olur. Ayrıca bu fakültelerin müfredatına uygun İslâm tarihi kitaplarının yazılmasında fayda vardır. Zira bu konularda

zorluk çekmekteyiz.

Prof. Dr. Osman ÇETİN: Ayaklarımızın yere basması lazım. Geniş katılımlı toplantıların olması güzel ancak, bunun zorlukları olduğu bilinmeli. Her şehrin ve her fakültenin imkânları aynı olmayabilir.

Biz burada özellikle birbirimizi daha iyi tanımak için bulunuyoruz. Öncelikli amaçlarımızdan birisi budur. Bu temel hedefi kaybedersek söylediklerimizden hiçbirisini yapamayız. Temel amacımız tanışmaktır ama tabii ki biz bu tanışmayı daha verimli hâle nasıl getirebileceğimizi de düşünmeliyiz. Bu konuda gayret etmeliyiz. Uygulamaya bu şekilde devam edersek zannediyorum yeni yöntemler ve yeni açılımlar bulacağız ve maksat hâsıl olacak.

Araş. Gör. Muhittin KAPANŞAHİN: Tahminen iki yüzün üzerinde İslam Tarihi hocası var. Hepsini biraya getirmek oldukça zor. İslam tarihçileri için bir web sayfası hazırlanabilirse duyurular, kitap tanıtımları yapılabilir, iletişim sağlanabilir.

Bu oturumun son kısmında gelecek yıl gerçekleşecek toplantının yeri ve konuları üzerinde konuşmalar yapıldı. Karşılıklı müzakereden sonra 2007 yılı toplantısının Samsun'da yapılmasına karar verildi. Samsun'da yapılacak toplantının konu, tebliği ve müzakerecileri aşağıdaki gibi belirlendi.

- Konu : Hz.Peygamber Dönemi
 Tebliğ : Prof. Dr. Şefaeddin SEVERCAN
 Müzakere : Doç. Dr. Adem APAK
 Konu : Türk Tarihinde Kaynak Tenkidi
 Tebliğ : Prof. Dr. Ziya KAZICI
 Müzakere : Prof. Dr. Mehmet ŞEKER

Oturum, Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL'ün kapanış konuşmasıyla sona erdi.

Cuma günü akşamı 21.00-22.00 arasında katılımcılara Diyanet Eğitim Merkezi'nde U.Ü.İlahiyat Fakültesi Öğr. Gör. İbrahim BENLİOĞLU yönetiminde Türk Tasavvuf Musikisi Konseri verildi.

Toplantı 27 Mayıs Cumartesi günü yapılan Bursa gezisiyle sona erdi.

Katılımcı hocalarımız, toplantı sırasında şahsen, daha sonraki günlerde telefon veya e-posta ile teşekkür, tebrik ve takdirlerini belirten mesajlar göndererek büyük bir kadirşinaslık örneği gösterdiler. Bizler de U.Ü. İlahiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü elemanları olarak hocalarımızı Bursa'da ağırlamaktan ve kendilerinden istifade etmiş olmaktan çok memnun olduğumuzu ifade ediyor ve her birine ayrı ayrı selâm ve saygılarımızı sunuyoruz.

Resim 1: Yeşil Türbe – BURSA

Resim 2: İnkaya Çınarı – BURSA